

Till
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

e-post: ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: Ju.krim@regeringskansliet.se

Alvik 12 december 2024

Yttrande

Över "Vägar till ett tryggare samhälle: Åtgärder för att motverka återfall i brott" (SOU 2024:54)

Sveriges kristna råd är en kristen paraplyorganisation med 27 medlemskyrkor och 3 observatörer. I dessa rymms bredden av olika kristna traditioner i vårt land.

Med grund i kristen tro är kyrkorna i Sverige, liksom runt om i världen, engagerade i frågor som rör människors liv, värdighet och rättigheter. Kyrkorna i Sverige har stora kontaktytor med människor i olika livssituationer och vill verka för ett inkluderande samhälle där människors rättigheter och värdighet värnas.

Vi möter och försöker stötta människor som lever nära kriminalitet i olika grad: genom det breda sociala arbete som görs inom våra samfunds församlingar och som inte sällan är direkt eller indirekt brottspreventivt, genom det pastorala och rehabiliterande arbetet inom ramen för Nämnden för andlig vård i kriminalvården (Nav) och genom insatser inom ramen för frivården.

Sveriges kristna råd har tidigare lämnat [synpunkter på delbetänkandet SOU 2022:67](#), som i viss mån kompletterar vårt yttrande nedan.

Synpunkter på förslaget

Sammanfattning

Sveriges kristna råd

- *Välkomnar* utredningens underliggande syn på människor i kriminalitet som i behov ett flertal stödområden, samt behovet av att stärka och förtydliga Kriminalvårdens rehabiliterande funktion.
- *tillstyrker* en fortsatt prioritering av andlig vård i kriminalvården.
- *understryker* vikten av att staten säkerställer de praktiska och ekonomiska förutsättningarna för att kunna erbjuda andlig vård i kriminalvården, exempelvis i

form av lämpliga utrymmen för enskilda samtal utifrån den absoluta tystnadsplikten. Detta bör även beaktas vid om- och nybyggnation av anstalter. Vidare behöver anslagen till Kriminalvården och Kriminalvårdens budget följa nyckeltalen, så att Nav-medarbetare också fortsatt kan möta behovet av det ökade antalet intagna klienter.

- *tillstyrker* förslagen för att öka samordningen mellan kriminalvården och andra aktörer såsom kommunen och Kronofogden, för att erbjuda bättre stöd angående bland annat missbruk och skuldsättning. Det ökade stödet kan dock antas innebära ett ökat behov av resurser hos berörda aktörer för att tillhandahålla stödet. Detta kunde utredningen belyst tydligare.
- *tillstyrker* förslaget om bättre samordning av stödinsatser för unga lagöverträdare.
- *understryker* vikten av att barnrättsperspektivet värnas när påföljder för unga lagöverträdare diskuteras, beslutas och verkställs.
- *efterlyser* en tydligare strategi för stödinsatser för anhöriga till, inte minst, unga lagöverträdare och föreslår att regeringen ger ett uppföljande uppdrag att utarbeta en sådan strategi.
- *delar* utredningens bedömning att civilsamhället behöver involveras i högre grad i det rehabiliterande arbetet och vill särskilt lyfta trossamfundens bidrag.
- *noterar* förslaget med att ge Kriminalvården i uppdrag att arbeta systematiskt med att öka antalet biträdande övervakare från civilsamhället. Utredningens förslag väcker dock frågan hur civilsamhällets stöd i detta arbete kan se ut, då rekryteringen sker på individnivå. Att sprida information om uppdraget till individer, exempelvis genom församlingar eller föreningar, kunde vara ett möjligt bidrag från civilsamhället.

Kommentar

Människor i kriminalitet är i behov av stöd

Sveriges kristna råd välkomnar den underliggande synen på människor i kriminalitet som i behov av stöd på ett flertal områden. Utredningen resonerar klokt gällande de olika risk- och skyddsfaktorerna, och tar fasta på behovet att stötta de multipla utmaningarna som människor i kriminalitet handskas med. Församlingar och av trossamfundet drivna organisationer över hela landet är del av samhällets gemensamma insatser för att stärka skyddsfaktorer och motverka riskfaktorer. Detta kan även understrykas av utredningens grundläggande syn på att Kriminalvårdens rehabiliterande funktion ska stärkas och förtydligas.

Kriminalvårdens rehabiliterande funktion

Sveriges kristna råd delar bilden av att den svenska Kriminalvårdens betoning av rehabilitering är särskilt positiv och skyddsvärd. Vi delar också bilden av att myndigheten är starkt pressad, bland annat till följd av de många reformerna inom rättsväsendet och resursbrist. Den vårdande och rehabiliterande aspekten av frihetsberövningen riskerar att bli lidande till följd av exempelvis överbeläggning och bristande kompetensförsörjning.

Vi ställer oss bakom utredningens bedömning att Kriminalvårdens rehabiliterande funktion behöver stärkas och förtydligas, också under expansionsfasen.

Vikten av att säkerställa förutsättningarna för andlig vård i Kriminalvården

Sveriges kristna råd välkomnar att arbetet som Nämnden för andlig vård (Nav) bedriver lyfts fram som betydelsefullt och delar utredningens slutsats att den andliga vården i kriminalvården fungerar som återfallsförebyggande och fortsatt bör prioriteras. Även om syftet med den andliga vården inte primärt är att förebygga återfall i kriminalitet utan att tillgodose den enskilda intagnes rätt att utöva sin religion, så är vår erfarenhet att samtalen med en präst, pastor, imam eller liknande kan verka läkande och ha stor påverkan på människors väg mot ett icke-kriminellt liv. Att i ett tryggt rum kunna våga tala sant om sig själv och sitt liv kan vara en vändpunkt i livet.

Sveriges kristna råd vill härmed understryka vikten av att staten säkerställer förutsättningar för en fungerande Nav-verksamhet inom Kriminalvården, exempelvis i form av lämpliga utrymmen för enskilda samtal utifrån den absoluta tystnadsplikten. Detta bör även beaktas vid om- och nybyggnation av anstalter. Vidare behöver anslagen till Kriminalvården och Kriminalvårdens budget följa nyckeltalen, så att Nav-medarbetare också fortsatt kan möta behovet av det ökade antalet intagna klienter.

Ökad samordning mellan offentliga sektorns stödfunktioner

Sveriges kristna råd välkomnar och tillstyrker förslaget om ökad samordning av offentliga sektorns olika stödfunktioner, för att ge stöd gällande exempelvis missbruk och skuldsättning.

Det förefaller dock rimligt att tänka att en sådan samordning kräver ytterligare resurser av kommuner och regioner och inte enbart en rutinförändring som utredningen verkar implicera. En sådan risk nämns också inom de särskilda yttranden som bilades utredningen.

Ett ökat stöd till människor i kriminalitet, som så tydligt föreslås i utredningen, innebär troligtvis ett ökat behov av resurser för att tillhandahålla stödet. Om så är fallet bör detta belysas tydligare.

Samordning för unga lagöverträdare och vikten av barnrättsperspektivet

Sveriges kristna råd tillstyrker förslaget om bättre samordning av insatserna för unga lagöverträdare. Att unga lagöverträdare är extra högt representerade bland de som återfaller i brottslighet är smärtsamt och av högsta vikt att bryta.

Sveriges kristna råd vill samtidigt understryka att det är av högsta vikt att barnrättsperspektivet värnas när olika förslag diskuteras, beslutas och verkställs. För samtidigt som flera av utredningens förslag kan förefalla rimliga och innehåller ett tydligt skyddsperspektiv, behöver åtgärderna ingå i en process som i sin helhet tar hänsyn till barnrättsperspektivet hos unga lagöverträdare. I den senaste rapporten av FNs kommitté för barnens rättigheter ("Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport", CRC/C/SWE/CO/6-7) finns några rekommendationer som regeringen kunde ta fasta på i det fortsatta arbetet, såsom punkt 45.b: *Att tillhandahålla domare och åklagare som är specialiserade på barn och som har genomgått lämplig utbildning om principer och förfaranden för unga lagöverträdare.*

En strategi för stödinsatser för anhöriga behövs

Sveriges kristna råd efterlyser en tydligare strategi för stödinsatser för anhöriga till inte minst unga lagöverträdare. Sveriges kristna råd föreslår regeringen att ge ett uppföljande uppdrag att utarbeta en sådan strategi, då perspektivet saknas i nuvarande utredningen och dess uppdrag.

Det av utredningen föreslagna ökade stödet för unga lagöverträdare bör kompletteras med stödåtgärder till anhöriga för att stärka skydds- och minska riskfaktorerna för återfall. Sveriges kristna råd hade gärna sett att förslagen gällande ökat stöd vid missbruk eller skuldsättning hos människor i kriminalitet vidgats till att i justerad form omfatta även anhöriga. Rekommendationen om en tydligare strategi för sådana stödinsatser finns även i ovan nämnda FN-rapport (punkt 45.c).

Samhällets gemensamma ansvar

Sveriges kristna råd delar i stort utredningens bedömning att civilsamhället i högre grad behöver involveras i det rehabiliterande arbetet. Offentlig sektor har ett särskilt ansvar för både ansvarsutkrävning som rehabilitering, men hela samhällets resurser behövs för att erbjuda alternativa gemenskaper till den som vill lämna kriminalitet och odla en etiskt, socialt och existentiellt hållbar livsstil.

Trossamfunden vill skapa och erbjuda hållbara gemenskaper för människor i olika skeden av livet. Flera av våra medlemskyrkor är redan delaktiga i detta arbete, exempelvis genom att människor ges en plats och ett uppdrag i församlingens arbete inom ramen för frivården. Erfarenheterna är positiva och samspelet ses som en naturlig del av kyrkans diakonala uppdrag eller sociala verksamhet.

För att civilsamhällets aktörer ska kunna bidra som komplement till det offentliga behöver det emellertid finnas ett tydligt erbjudande till civilsamhället, samtidigt som organisationer och samfund involveras i dialog och får de resurser som krävs för delaktighet.

Fler biträdande övervakare inom civilsamhället

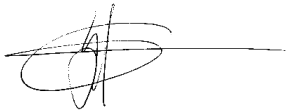
Sveriges kristna råd noterar förslaget om att ge kriminalvården i uppdrag att arbeta systematiskt med att öka antalet biträdande övervakare från civilsamhället, där en översyn av de ekonomiska förutsättningarna för uppdrag är en viktig del.

Ambitionen, att öka kunskapen om och engagemanget för detta viktiga uppdrag som biträdande övervakare, är välkommen. Det förblir dock oklart hur civilsamhället på ett strategiskt plan kan tänkas och förväntas bidra till att öka antalet biträdande övervakare, då rekryteringen sker på individnivå.

Sveriges kristna råd vet inte i vilken utsträckning människor i våra medlemskyrkor åtar sig det frivilliga uppdraget att vara biträdande övervakare. Kunskapen om denna roll verkar vara begränsad. Att sprida information om uppdraget vidare till individer, exempelvis genom församlingar eller föreningar, kunde således vara ett möjligt bidrag från civilsamhället.

Ett sådant arbete behöver, enligt vår bedömning, initieras och genomföras både på regional och nationell nivå, eftersom strukturen inom civilsamhället och trossamfunden skiljer sig åt.

För Sveriges kristna råd

Sofia Camnerin, generalsekreterare, telefon: 08-453 68 01

Handläggare: **Benjamin Ulbricht**, telefon: 08-453 68 08